

خاطرات بر بستر تاریخ از لارستان تا بافت

مؤلف:

ایرج میلادی لاری

ناشر:

مرکز کرمان‌شناسی با همکاری انتشارات ولی

سرشناسه: میلادی لاری، ایرج، ۱۳۱۶ -

عنوان و نام پدیدآور: خاطرات بر بستر تاریخ از لارستان تا بافت/مؤلف ایرج میلادی لاری.

مشخصات نشر: کرمان: انتشارات مرکز کرمان‌شناسی با همکاری انتشارات ولی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۷۴-۴۰-۲ وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه: ص ۹۲-۹۱؛ همچنین به صورت زیرنویس

موضوع: میلادی لاری، ایرج، ۱۳۱۶ --- خاطرات

موضوع: میلادی لاری، ایرج، ۱۳۱۶ --- یادداشت‌ها، طرح‌ها و غیره شناسه افزوده: مرکز کرمان‌شناسی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ آ ۹۷ م / ۱۸۸۸ CT

رده بندی دی‌بی: ۹۲۰/۵۵ شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۵۱۱۶۹

عنوان کتاب: خاطرات بر بستر تاریخ از لارستان تا بافت

مؤلف:

میرج میلادی لاری

ناشر:

مرکز کرمان‌شناسی با همکاری انتشارات ولی

مدیر مسئول:

سیدمحمدعلی گلابزاده

شماره انتشار:

دویست و چهل و دومین (۲۴۲)

ویراستار:

اکبر نقوی

تنظیم و صفحه‌آرایی:

لیلا کهرگزی

طرح روی جلد:

مهسا مهربانه

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۶۱۷۴-۴۰-۲

نوبت چاپ:

چاپ اول، ۱۳۹۵

قیمت:

۲۰۰۰۰ ریال

شمارگان:

۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی:

معراج

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه ناشر.....
۱۳.....	سخن مؤلف.....
۱۷.....	بخش اول لارستان کهن.....
۱۸.....	حکومت و معنی «بلادیان».....
۲۲.....	آثار تاریخی و آثار خدای لار.....
۲۳.....	نصیرخان لاری.....
۳۳.....	بازخوانی حکم فتحعلی شاه قاجار به نه خان لاری حاکم لار.....
۳۵.....	دوبیتی‌های لاری.....
۳۶.....	بخش دوم - تیمورخان بزرگ لاری.....
۳۹.....	بازخوانی فرمان ناصرالدین شاه قاجار.....
۴۱.....	خاندان تیمورخان لاری.....
۴۱.....	محمدباقرخان.....
۴۴.....	کهن دل (نصیر دیوان) و خانواده.....
۹۴.....	علی نقی خان (سعید دیوان).....
۹۴.....	سکینه خانم و خانواده.....
۹۷.....	خاندان عباس خان (موقرالملک).....
۱۰۴.....	بخش سوم - یادی از دکتر محمدابراهیم باستانی پاریزی.....
۱۰۷.....	نکته‌ها گویم ز تاریخ کهن؛ شعری از هما ارزنگی.....

- بخش چهارم - خاندان معین دیوان ۱۰۸
- ۱- محمدعلی خان (معین وزیری) ۱۱۵
- ۲- محمدحسن خان ۱۲۷
- ۳- اکبر خان ۱۳۰
- ۴- اصغر خان ۱۳۲
- ۵- مهدی خان ۱۳۴
- ۶- رضا خان ۱۳۵
- ۷- عبدالحسین خان ۱۳۵
- بخش پنجم - روستای تاریخی "درآباد" ۱۳۶
- وابستگی به سرزمین پدری ۱۳۷
- قلعه قادرآباد ۱۳۸
- وضعیت ثبتی قادرآباد ۱۴۲
- قنات قادرآباد ۱۴۲
- وضعیت کشاورزی قادرآباد ۱۴۳
- بخش ششم - ایل افشار ۱۴۸
- اقطاع و افشار ۱۵۳
- خاندان حسن خان افشار ۱۵۶
- ۱- امام علی خان (هژیر السلطنه) ۱۵۶
- ۲- میرزا محمودخان سرتیپ حاکم اقطاع و افشار ۱۵۷
- ۳- غنجعلی خان رئیس ایل افشار و برادران ۱۶۲

- ۱۷۰..... پایان عصر ایل افشار
- ۱۷۲..... بخش هفتم - شهرستان بافت
- ۱۷۵..... منابع آبی
- ۱۷۶..... حوضه‌های آبی شهرستان بافت
- ۱۷۸..... ابراهیم آباد - سلطان آباد - شاهماران - قادرآباد - دولت آباد و غیره
- ۱۷۹..... سد بافت
- ۱۸۲..... کشاورزی و صنعت در شهرستان بافت
- ۱۸۴..... درختان بومی و جنگلی در اطاق شهرستان بافت
- ۱۸۴..... درختان بومی
- ۱۸۹..... درختان جنگلی
- ۱۹۳..... صنایع دستی
- ۱۹۸..... شعری از زنده یاد دکتر حسین بهزادی اندوهجودی در اردستان کرمان
- ۲۰۰..... ورزش در بافت
- ۲۰۴..... صاحبان پیشه و حرفه
- ۲۰۷..... مراسم ازدواج و عروسی در ۶۰ سال قبل در بافت
- ۲۱۳..... یاد یار مهربان آید همی
- ۲۱۶..... بخش هشتم - پیروزی بزرگ
- ۲۱۹..... نکته‌ها و پیام‌ها
- ۲۲۰..... بوی باران
- ۲۲۱..... نکته‌ای با زبان عامیانه

۲۲۳.....	تفتین و سعایت.....
۲۲۵.....	پند.....
۲۲۶.....	راه برای جلب محبت مردم.....
۲۲۶.....	شعر بزرگان.....
۲۲۷.....	قلم و انتقام.....
۲۲۷.....	اخلاق، بیل، رعایا.....
۲۲۸.....	پارسی اولین زبان کرسیک.....
۲۲۹.....	نخستین سخن سرائین فارس.....
۲۳۱.....	چند بیت از شعرای کرمان.....
۲۳۲.....	قمار عشق از اطهری کرمانی.....
۲۳۲.....	غرور.....
۲۳۳.....	سخنی چند دربارهٔ خداشناسی.....
۲۳۵.....	لحظاتی با اندرزهای سعدی.....
۲۳۶.....	جواب پیکاسو.....
۲۳۷.....	خلاصه مطلبی از خسرو شاهی.....
۲۳۸.....	یادی از زنده یاد پرویز یاحقی.....
۲۴۲.....	مناجات.....
۲۴۳.....	تصویر به روایت متن کتاب.....
۲۴۳.....	منابع و مأخذ.....
۲۴۵.....	فهرست اعلام.....

مقدمه ناشر

اقطاع بافت سرزمینی است که هر قطعه اش همچون نگینی بر تارک دارالامان می‌رخد و سرستانی از همه ارزش‌ها را در قابی از شکوه و بزرگی‌ها عرضه کرده است و بشیوه‌ای به بلندای تاریخ دارد، دیاری که «تپه یحیی» یش در هزاره‌های پیش از میلاد مرکز اقتصاد و تجارت و سیاست بود و نخستین زنگ کاروان‌های تجاری از این دیز، مسرتن‌های بزرگ آن روزگار را مترنم ساخت. به جز این، اگر بگوییم بافت، خاستگاه یکی از بزرگترین تمدن‌های بشری و رذ پای تاریخ فرهنگ و ادب روزگاران است، سخن به‌گزار نگفته ایم، چون ۸ لوح به دست آمده از تپه یحیی و آزمایش کربن ۱۱۰۰۰ ساله پوفسور لمبرگ کارلوفسکی پژوهشگر برجسته آمریکایی به اتفاق یک گروه شائزده نفره از خبره‌ترین جغرافیدانان، خط‌شناسان و باستان‌شناسان روی آنها به عمل آورد، نشان داد که زادگاه خط، صوغان بافت و تمدن تپه یحیی است. او به واقعیت‌های دیگری نیز پی برده است که «این سخن بگذار تا وقت دگر».

طبیعی است که از چنین سرزمینی، مردان و زنان وارسته ای قد برافرازند و زمینه بالندگی تاریخ را فراهم سازند، برخی از این ناموران توانستند جایگاه ویژه‌ای به دست آورند و شهرت خود را از مرزهای بافت و کرمان فراتر برند، حتی در دنیای کنونی، هستند بزرگانی از این خطه، که وقتی نامشان بر زبانها جاری می‌شود، خصم بدسگال بخود می‌لرزد و دوستان دل‌بند، آرزوی دیدارشان را در سری روز دارند.

پیش از این نیز درانی چون غنجدلی خان با حکام ستمگری مانند امیر اعظم، پنجه در پنجه هم افکندند و با همه مخاطراتی که وجود داشت آزادی و آزادگی را صلا دادند و هرگز از پایان راه هراسل بد دل راه ندادند و تاریخ را به تعظیم واداشتند؛ زنان این منطقه نیز، نه تنها کم از مردان نبوده و نیستند، بلکه در برخی موارد «سمبل» بزرگی‌ها شدند، نمونه آنها «سبل باجی» دختر عسکر کفشدوز که پس از ورود به سرای فتحعلی شاه، چنان اقتدار یافت که برخی تصمیم‌های مهم کشوری به وسیله او گرفته می‌شد و در روند اجرای عدالت، از کوتاهی‌های فرزندان خود نیز نمی‌گذشت، از دامان همین زن نامورانی چون شعاع السلطنه و فخرالدوله برخاستند و نام خود را به تاریخ سپردند.

بافت، مجموعه ای از ارزش‌هایی است که هر یک، برای افتخار شهر و دیاری بسنده می‌کند، وجود مناطق خوش آب و هوایی چون شاه ولایت، چشمه‌های آب گرم و معدنی گوناگون، اماکن متبرکه‌ای چون سیدعلی موسی و پیرغیب،

آثار باستانی متعددی چون تپه یحیی، تل مهره ای بنگان، تپه کلنگ، قلاعی چون قلعه سنگ، قلعه گوغر، خانه های قدیمی چون خانه نصرت الرعایا و ایرانمنش، درختان کهنسالی چون چنار بزنجان و ... از شهرستان بافت، گوهر گرانبهایی ساخته است.

بدیهی است در خصوص ارزش های این شهرستان، هرچه گفته شود و یا به رشته تحریر د. آید، باز هم کم است. بر این اساس اقدام فرهنگی فرزانه آقای ایرج میلادی لاری قابل توجه است. جا دارد که از زحمات و تلاش های خستگی ناپذیر ایشان، کمال سپاسگزاری بعمل آید. نکته حائز اهمیت در پژوهش ایشان اینکه پیوندی بین لارستان و بافت برقرار کرده و یادها و خاطرات روزگارانی که این دو شهرستان با هم رفت و آمد فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و سیاسی داشتند را تداعی کرده است، با این توضیح که در گذشته لاری ها با شهرستان های بافت و سیرجان مراودات زیاد داشته و آنها بر جاست. در اینجا یاد شهید نصیری لاری همکار ارجمندمان در سال های اولیه انقلاب اسلامی را گرامی می دارم که همواره رفتار و کردار این فرهنگی فرهیخته، الگوی انقلابیون بود و سرانجام هم پاداش خویش را دریافت کرد و در حادثه انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی، به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

باری حاصل تلاش آقای میلادی، روشن شدن گوشه های دیگری از تاریخ با عظمت این شهرستان، معرفی شدن بخش های دیگری از شهرستان بافت و

سرانجام پشতوانه ای برای تمام کسانی است که راه دشوار پژوهش را برگزیدند و در حالیکه دلی در گرو زادگاه خویش دارند، می کوشند تا رسالت خویش را به انجام رسانده و هموطنان خود را بیش از پیش، با زادگاهشان آشنا سازند.

بدان امید که این مجموعه، میلاد مبارکی برای آقای میلادی لاری باشد و گام‌های بلند دیگری در راه گسترش فرهنگ و تاریخ این دیار خدایی بردارند و آثار گرانبهایی را در عرصه باقیات صالحات خویش برجای بگذارند. و از همه مهم‌تر، عملکرد ایشان، بندها و پندین دهه خدمتگزاری در پهنه آموزش و پرورش، و روزگار استراحت و آرامش مورد توجه نسل جوان قرار گیرد و از یاد نبرند که آموزش و آموختن زمان نمی سازد و از «بهد تا لهد» است.

من الله التوفیق

محمد مدعلی گلابزاده

رئیس بنیاد ایران شناسی - شعبه کرمان

و مدیر مرکز ایران شناسی

سخن مؤلف

به نام خداوند جان و خرد

هر کسی دور مانند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش

(مولوی)

زمانی که قانون ثبت احوال بر اساس مصوبه هیئت وزیران در تاریخ ۲۰ آذرماه ۱۲۹۷ خورشیدی مبنی بر تشکیل اداره سجل احوال در وزارت کشور تهیه شد و در سال ۱۳۰۴ شمسی بر اساس مقررات دریافت شناسنامه برای هر فرد ایرانی الزامی گردید، اداره کل احصائیه و سجل احوال به عنوان نهاد در وزارت کشور کار خود را آغاز نمود و شهروندانی ایرانی موظف شدند شناسنامه خود را که در آن مشخصات صاحب سجل درج گردیده بود دریافت نمایند. در چهاردهم مرداد ۱۳۱۴ بر طبق مصوبه شورای قوه مجریه تعیین نام خانوادگی برای افرادی که

اسم پدر خود را به عنوان نام خانوادگی به کار می بردند، اجباری شد و کلمات و جمله هایی مانند: میرزا، خان، بیگ، سلطنه، دوله، سید از شناسنامه حذف شد. پدرم (کهن دل)، ابتدا نام خانوادگی خود را تیموری لاری انتخاب کرد و به همین اسم و فامیل مشهور شد پس از مدتی نام خانوادگی خود را تعویض و به میلادی لاری تبدیل کرد. و در مراکز ثبت احوال آن زمان به ثبت رساند و به نام کهن دل خانوادگی میلادی لاری اشتهار یافت.

بارها از بنده سوال می شد وجه تسمیه نام خانوادگی شما بر چه مبنایی است؟ و حال آنکه نام خانوادگی اقوام نسبی پدر شما، بیشتر نصیری لاری و یا فرهنگ نصیری لاری و یا تیموری لاری است بنابراین بهتر آن می بود که گزینش نام خانوادگی شما به نحوی متناسب به دو شخصیت تاریخی یعنی نصیرخان لاری و یا تیمورخان لاری باشد. البته این نظریه بعضی از بستگان می باشد.

ولی از آنجایی که در لارستان کهن تا عصر شاه عباس خان زند به نام میلادبان حکومت مستقل و نیم مستقل داشته اند پدرم شاید نه به سبب نسبت بلکه به واسطه علاقه ای که به تاریخ کهن و اشخاص اسطوره ای لارستان داشته است و یا دلایل دیگری که بر ما معلوم نیست نام خانوادگی خود را میلادی لاری انتخاب کرده است.

این کتاب محدود به تاریخ و بیوگرافی افراد نیست بلکه مجموعه‌ای از مطالب گوناگون اعم از تاریخی و جغرافیایی، خاطرات، نکته‌ها و پندها، شعر و پیام و دیگر موضوعات متنوع نگارش یافته است.

تمتع ز هر گوشه‌ای یافتم ز هر خرمنی خوشه‌ای یافتم
با بهره‌گیری از بعضی کتب تاریخی، جغرافیایی، اجتماعی و دیگر اسناد و مدارک معتبر تاریخی، یافته‌های خود را در قالب یک جنگ گردآوری کرده و آن‌ها را به هم ربط داده‌ام تا مجموعه‌ای خواندنی فراهم آید. البته قصد اظهار فضل و دانش نیست بلکه به آن استاد فقید باستانی پاریزی هر کس که به تاریخ میهن خود توجه کند مسلماً به سرانجامت و سرزمین پدری خویش علاقه نشان می‌دهد و به طریقی علاقه خود را ابرار می‌کند.

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر یادگار می‌ماند که در این گنبد دوار بماند
البته این بدان معنا نیست که در گذشته بمانیم و از حال آینده غفلت کنیم. دانستن گذشته راهی است برای رسیدن به آرمان‌های متعددی.

گرچه معلوماتم اندک است و بضاعتم مزجاء، زیرا نه ادیبم که تنم فرسایی کنم و نه شاعر که سروده‌ای بسرایم و نه مورخ که بتوانم تصویری از حوادث گذشته به طور کامل بر این دفتر ترسیم نمایم، فقط به دلیل انگیزه‌ای که به

تاریخ گذشته و گذشتگان دارم و همچنین دلبستگی که به خانه پدری داشتم و دارم، دست به این مهم زدم؛ تا چه در نظر آید و چه قبول افتد.

بر خود واجب می‌دانم از جناب آقای سید محمدعلی گلاب‌زاده مدیریت محترم مرکز کرمان شناسی که در تدوین این مجموعه رهنمودهای لازم را مبذول داشته و زمینه انتشار آن را فراهم کرده‌اند، کمال تشکر و امتنان را داشته باشم و از کارکنان آن مرکز و سازمان اسناد ملی و سایر عزیزانی که به نحوی همکاری داشته‌اند، سپاسگزارانم.

ایرج میلادی لاری

بهمن ماه ۱۳۹۵ - کرمان